Број 231 У Новом Саду, у суботу 24 октобра (6. новембра) 1909 Година XLIV

»Застава« излази сваки дан двапута а недељом свецом и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г: Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штамиарија у главној ул. бр. 22.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. Јутарњи лист. ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Шта је ново?

CLXXIII.

У календару „Србобрану“ описана је Босна. Тамо је речено, да у Босни и Херцеговини живе Срби, и нешто Арнаута и Цигана.

Лист бана Рауха: „Уставност“, напала је због тога самосталце, који су удесили тај календар. Казала им је отприлике: — Кад сте са Хрватима, хоћете да им се увучете у ухо, а у календару „Србобрану“ не признајете Хрвате у Босни и Херцеговини.

На то је изјавио лист „Србобран“, да је оно погрешка у календару. Онај, који је оно написао, написао је да у Босни живе и Хрвати, али је то непажњом из штампе изостало.

Сад било штампарска погрешка, било погрешка пера, свеједно је. Свакојако се самосталцима може и мора веровати, да они нису намерно изоставили Хрвате из Босне и Херцеговине Та пре би изоставили Србе, но њих И да је „Србобран“ казао то и толико, он би казао истину.

Али „Србобран“ није ту стао. Он је ухватио и ту прилику, да, бајаги, натруни радикалима. И додаде ово: „То ће нам веровати свак ко нас познаје (да нису т. ј. Хрвате намерно изоставили) да ми нисмо звекани као рауховци и франковци и српски радикали, да негирамо чињенице и не признајемо оно што постоји“.

С тим је „Србобран“ завршио своју одбрану.

* * *

И овом је приликом изнео „Србобран“, како српски радикали поричу да постоји хрватски народ, као што хрватски франковци поричу, да постоји српски народ.

Сваки ко год познаје радикални програм, и сваки ко год чита „Заставу“, зна, да српски радикали не поричу да има Хрвата. Не поричу да има Хрвата ни у Босни и Херцеговини. Српски радикали признају и то, да су нама Србима Хрвати најближа браћа. Српски радикали не признају само то, да смо ми Срби и Хрвати један народ. Имамо ми Срби што је наше, и имају Хрвати што је њихово, па зато сваком своје. Сваком своје у имену, писму, култури, свему.

Но самосталци су једна веома гадна сорта. У судници, за време велико издајничке парнице, пекли су се са радикалима на једној ватри. И било их је доста, који су вриштали: Што нас, браћо Хрвати?! Та нас је више затворено но радикала. А ми самостали душу би дали за вас, а српски радикали су против вас, они вас не признају.

Бранилац др. Рокнић морао је у судници да исправља оптужене самосталце. Морао је да доказује, како радикали не мрзе Хрвате, и признају их.

Треба да забележимо жалосну истину, да нису Хрвати били први, који су казали, да радикали мрзе Хрвате и да их не признају, него су то чинили Срби, самосталци. И то зашто? Само зато, што радикали неће да признаду, да су Хрвати и Срби један народ, него доказују, да су то два народа

А знате ли, камо води оваква самосталска политика? Који год Србин у Хрватској и Славонији не буде хтео признати да је он са Хрватима једно, сваком ће таквом казати Хрвати: Ти си радикал. Ти нас мрзиш. Ти нас не признајеш. Жалосни српски самосталци, сами драже Хрвате против свију оних Срба, који неће да признају, да су са Хрватима једно: Дају Хрватима мач у руке против правих Срба. Жалосни српски самосталци устали су, да лажно сведоче против Срба, да мрзе Хрвате и да не признају Хрвате. А зашто сведоче лажно на другога? Зашто сведоче лажно против свог народа? Из страха и користи. Но о том други пут.

За данас сам хтео да истакнем само то, како „Србобран“ продужује ту политику, која може да донесе српском народу грдно зло. И такав сме још да назива радикале звеканима и издајицама.

Но иде дан, кад ће и мало дете увидети, и то јасно увидети: да ли је „Србобранова“ политика изашла из крајње блесавости или беспримерног невољалства или из — обојега.

Ја нећу то да оцењујем, нека оцени сваки сам. Али једно могу да кажем без зазора: Српска политичка историја неће ожигосати и презрети име ни једне српске странке, као име српске самосталне странке.

Политичка криза у Угарској.

О јучерањем министарском савету издан је и званичан извештај. По овоме, на томе саветовању, које је трајало више од четири сата, решено је само то, да се саветовање продужи данас, у петак, по подне. Разуме се, да је на том министарском савету било највише речи о решењу кризе, о могућности заједничког рада бивших коалиционих странака. Иако том приликом није још постигнут никакав успех у томе погледу, ипак је опће мишљење, да има врло много изгледа, а по некима, да ће и сигурно доћи до споразума између чланова садањег владе. То закључују отуда, што је саветовање баш тако дуго трајало и што ће се данас продужити.

Кошут, па и Андраши, усмено или кроз своје листове изјавили су, да се план за решење кризе, план за заједнички рад, не може створити дотле, док не буде погодна основа, а тај треба да даде краљ. Тај основ су уступци. И док не знају, шта ће краљ дати, не могу ништа радити. Имајући у виду те изјаве, политички кругови закључују, да је на министарском савету решавано и данас ће се решавати о томе, какве уступке министар-председник Векерле да тражи од краља, па да се чланови садање владе заједнички подухвате, да нађу излаза и изведу државу из ове политичке кризе. Кажу, краљ је вољан да даде неке уступке, али само у том случају, ако се досадање коалиционе странке заједнички подухвате, да спроведу оно, што Беч тражи од Угарске. Вође тих странака данас хоће да се заједнички обвежу, да ће спровести оно, што Беч тражи, сад само треба да се зна, шта даје краљ. И онда је споразум, па и решење кризе ту. Тако суде данас у будимпештанским политичким круговима Министар-председник Векерле ће по некима сутра, а по некима у понедељак у Беч.

Као што видимо, све је отприлике срочено, па да буде и коза сита, и купус — ма и привидно — читав. Односно: Беч сит, а Мађари — ма и привидно — задовољни. Ну је дан знатан део независњачке странке неће бити, зна се већ и данас, да није задовољан таким решењем. То су они чланови независњачке странке, који одлучно траже, да се 1911. године успостави угарске самостална банка, који неће да знају ни за какву заједницу са Андрашијевцима и пучком странком. Шта ће бити с њима? Њих ће изгурнути из независњачке странке, па нека иду у опозицију. То гурање као да је већ почело, приређивањем ручка у почаст Кошуту, у исто време, када Јуст са многим посланицима иде у Маково. Иако приређивачи, па и сам Кошут, тврде, да је тај ручак нешто приватно, ипак из позива што су га приређивачи упутили независњачким посланицима и у коме их позивају да дођу сви „с обзиром на данашње критичко стање“ — види се, да тај ручак има нарочиту политичку сврху. Хоће да се већ данас види, ако дође до цепања у независњачкој странци, колико ће посланика с Кошутом, а колико с Јустом. А како ће до цепања свакако доћи, чим се отпочне „заједнички рад“, то већ сада по мало гурају напоље противнике тог „заједничког рада“.

Заплет у Аустрији

Дани живота Бинертове владе избројани су. Све чешке странке решиле су, да против данашње владе поведу најогорченију борбу и не упуштају се више у никакве преговоре. И чешка социјална демократска странка пристала је уз ту борбу. У своме прогласу вели, да сад већ потврђени закони о превласти немачког језика су пркос-закон, који је наперен непосредно против чешких радника у Доњој Аустрији, а непосредно су наперени против успешног рада аустријског државног сабора. И пошто је данашња влада том атентату израдила највишу потврду, то је уништила и последњи услов својег опстанка. Уједно опомињу чешке социјалисте меродавне, да се добро чувају сваког апсолутизма, јер то би довело до судбоносних последица Словенска унија у свом прогласу истиче такођер, да са данашњом владом не може и неће преговарати. Сада увиђа и пољски клуб, који је узео на себе да води преговоре о споразуму, да од тих преговора неће бити ништа. Немци ликују, што је закон о превласти немачког језика потврђен. Они виде, да Бинертова влада мора ићи, но то ће преболети. Меродавне бечке кругове мучи љута мука због тога, што не могу да виде ни то, може ли после Бинертове владе доћи уставна влада, или чиновничко министарство, јер виде и они да би апсолутизам био врло кобан. Чешки листови веле, да је потврдом закона о превласти немачког језика помућено поверење између круне и чешког народа. Чеси су дужни не само достојанству и части свога народа, већ и материјалним интересима својих бирача, да устану свом снагом против такове владе, која је доказала, да нема ни смисла за потребе чешког народа. — Све ово доказује, да ће се борба између Немаца и Чеха разбуктати свом жестином.

Енглеска и Србија.

Бечка и берлинска штампа бодро прате пут министра спољних послова Миловановића. Нарочито се осврћу на састанак и саветовање његово у Лондону са сир Едвардом Грејем. Доносе без икакве примедбе извештаје, да је др Миловановић у Лондону постигао велике успехе и задобио посве и званичну Енглеску за Србију. Енглеска је вољна да Србију снажно потпомогне материјално, да би Србија свој економски положај развила и подигла. Сир Едвард Греј обећао је Миловановићу, да ће Енглеска употребити сваку прилику да Србију потпомогне, чим ова буде затражила помоћ Енглеске.

Прилике у Енглеској.

Енглески сабор расправља предлог о буџету. Између владе и сабора с једне стране, а горњег дома с друге стране влада још велика заоштреност. Горњи дом упорно остаје при том, да неће потврдити ноге законске

предлоге, по којима би порез тако био распорезан, да богатији плаћају сразмерно више но сиротиња. Енглеска влада не попушта, то се јасно види и из говора Певе, секретара државне ризнице Он је изјавио, да ће општи избори бити јануара месеца. Влада признаје, да буџет мора доћи пред горњи дом и добити највишу потврду. Али енглески сабор (доњи дом) не признаје ни круни, ни горњем дому право, да одбију предлоге народних заступника. Влада је енглеска решена, да поднесе предлог о реформи горњег дома, којом ће бити поткресана досадања права овог. С тога ће скорашњи избори у Енглеској бити врло жестоки и огорчени.

Србија и Бугарска.

У Бечу и Берлину намрштено погледају на Софију и Београд У немачким листовима јако су запазили, што је београдски бугарски посланик Тончев, одономад врло дуго се саветовао са министром-председником Пашићем. Изгледа им то дуго саветовање нарочито врло подозриво с тога, што се десило одмах, чим се Тончев вратио у Београд из Софије, где је опет био у нарочитој аудијенцији код краља Фердинанда. Имају ти листови и ту вест, да ће бугарски министар - председник Малинов ускоро доћи у Београд у нарочитој мисији. — Види се, да се у Берлину и Бечу поплашили, да не дође до споразума између Србије и Бугарске, а као што је познато, у страха су обично велике очи, и њих у Берлину и Бечу немогу да скрену са Софије и Београда.

Алмажани на муци.

Алмажане и Георгија Пиколомини ија задесио је тежак удар, када се велики Љупко морао да растане с референством и да се врати у Кикинду, да буде „само обичан учитељ“. Изгубили су свог највреднијег кортеша, а што је главно: бесплатног кортеша, који је на рачун народних фондова вредно кортешовао за алмажане. И алмажани и Георгије Пиколомини да би надокнадили тај губитак, лепо се сетише, те створише место епархијског „путујућег ревизора“, да би опет дошли на рачун епархије до бесплатног кортеша за себе. И расписаше стечај. Пријавише се многи, врло многи. Та има алмажанских гладница на хрпе! И алмажани се са својим Георгијем Пиколоминијем нађоше на вељој муци: кога да одабере, а да се осталима не замере. Муку муче, а не могу да јој нађу мелема. И тешко да ће кога и бирати. Страшно је то, замерити се својим људима. Него ће морати Георгије Пиколомини одрешити своју кесу, па поћи од опћине до опћине. Он то уме. И до сада је кортешовао при својим епископским посетама за алмажане, само што то, док је био Љупко, није морао често да чини. А сад шта ће? Иако га је жао пара, мора жртвовати за алмажанску ствар, а алмажани ће му то већ „позлатити“.

Кажњена полицијска обест.

Познато је, да је у ствари поштанске крађе у Будимпешти пала сумња на поштанског послужитеља Химу, кога је полиција задржала, а после пустила на слободу. Хима, кад је изашао из полицијског затвора, био је сав модар и изгруван, и причао је, да су га тајни полицајци у затвору тукли и кињили, не би ли признао крађу. Он је тужио због тешке телесне озледе полицаје, па се сад при истрази испоставило, да су послужитеља, док је био у затвору, тукли Михал Келер и Шандор Ерши, обојица тајни полицајци. Главни капетан др. Бода је обојицу свргнуо са звања им и уједно још наредио, да се предаду државном одветништву на даље поступање. Ова казна, уосталом, хоће да покаже, како ваља казнити оне полицаје, који батинама хоће да измаме какво признање од осумњичених особа

Како живи перзијски шах.

Као што је познато, када је устанком у Перзији свргнут Мухамед Али Мирза, на перзијски престо ступио је син му Ахмед Мирза, коме је тек 12 година. Он је тада много плакао и опирао се, да буде шах, па да видите имао је и право. Са малим Ахмед Мирзом, иако носи већ владарску круну, не би се мењао многи дечак. Мали шах мора врло много да ради и учи, тако, да скоро цео дан проведе у учењу и раду, док се дечаци у његовом добу весело играју. Млади шах устаје око $^1/_2$7 сати и одмах доручкује; од 7 до $^1/_2$8 се шета, а тада све до 10 сати учи коран Од 10 до 11 се одмара; од 11—12 чита и учи на перзијском и арапском језику. У 12 сати руча и одмара се до 2 сата. Од 2 сата до 4 учи француски и разне науке, па се опет одмара по сата. Од $^1/_2$5 до $^1/_2$6 вежба у краснопису. Тада вечера и одмара се до 7 сати. Од 7 до 9 сати увече опет учи разне предмете, а у 9 сати иде на починак. То бива редовно сваки дан. Једино петком сме да јаха 1—2 сата по перивоју и то су махом шаху најмилији часови.

Незгода једног Ескима.

Херцег Абручки, познати поларни путник, прича нам ову причу: Један млади Еским заљубио се у ћерку свога суседа Отац девојчин никако му не хтеде дати девојке, јер није могао да плати за њу потребну суму Млади Еским реши се да украде своју избраницу. Само је узак леден мост спајао колебу његову и његовог суседа. Решио се, дакле, да украде девојку, па мост да поруши и тако пресече пут своме суседу. Речено — учињено. Једне лепе вечери лагано се ушуња младић у колебу свога суседа, пажљиво изнесе своју драгу, која је као и сви Ескими спавала у кожњем џаку. Када се вратио у своју колебу, отвори џак, одскочи као опарен — у џаку није била његова драгана, него — пуница!

Бак — крадљивац.

У будимпештанским листовима читамо ову вест: Четрнаесто годишња девојчица Јулија Шаук била се спријатељила са породицом баштована Сакача, која је становала у истој кући По цео дан, кад није у школи, провела би код њих. Знала је, да Сакач у једном орману има новаца и решила је, да тај новац украде. Ономад, кад је знала, да никог нема у Сакачеву стану, разбила је окно на прозору, отворила га и кроз њега ушла у стан. Разбила је тад орман, извадила из њега сав новац (90 круна) и један пар златних минђуша, затим се опет кроз прозор удаљила. Чим су Сакачеви ушли у стан, одмах су приметили, да их је неко покрао. Ударише у дреку, и дочуше од суседа, да је мала Јулија ушла у њихов стан кроз прозор. Јосиф Сакач одмах оде у стан Шаукових и на строги позив своје за препашћене матере, мала Јулија даде сав покрадени новац и минђуше. Да би избегла казну, нестала је из родитељског дома и до данас се није вратила, а не зна се ни где је. Поплашила се била јако од тога, што јој је мати попретила, да ће целу ствар пријавити полицији. Очајна мати крши руке и помоћу полиције тражи своје несретно младо дете, кога већ терети злочин крађе.

Смртонсна ћушка.

У Бармену, у западној Немачкој, управитељ основних школа, шетајући, опази, где се један његов ученик бије на улици. Дозва га к себи и двапут удари шаком тако, да се јадно дечко сруши на земљу. На несрећу у тај пар дојуре путничка кола, те прегазив дечка, пресеку му обе ноге. Онесвешћено дете пренесено је у болницу, где након два сата живота испусти душу Разјарени свет је на мртво име избио управитеља.

Уништена породица.

Трговац Мор Левај у Будимпешти извршио је у четвртак на ноћ петоструко убијство; убио је своја три детета и жену, а сам се бацио са трећег спрата и остао мртав. Узрок убиству наводи се, да је сиромаштина Левај је најпре успавао три своја детета неким пићем, те им затим чекићем размрскао главе и убио Тако је урадио и са женом својом, коју су затекли још у животу, те пренесена у болницу, лежи сад на умору Брат Левајев, такође трговац, изјавио је, да су Леваја гонили повериоци му, па пошто није могао да им плати, он је за себе и за своју породицу изабрао смрт

Време.

Према телеграфском извештају од 23. октобра, може се очекивати промењиво, хладно време, на много места киша.

Брзојави „Застави“

Стигли 23 октобра

Политичка криза

Будимпешта. Данас после подне министарство је продужило своје саветовање. Пошло је за руком, да се дође до извесног споразума. Векерле путује сутим у Беч краљу.

Одговорни уредник
Константин Брадваровић.

Трговина.

Будимпешта, 5 новембра 1909.

(Брзојавни извештај.)

Готова роба.

Раж прве каквоће 19 к. 70 п. до 19 к. 95 п.

Раж средње каквоће 19 к. 50 п до 19 к. 60 п.

Јечам за храну 14 к 10 п. до 14 к. 65 пот.

Јечам за кување пива — к. — п. до к. — п —

Зоб прве каквоће 15 к. 60 п до 15 к. 70 п.

Зоб средње каквоће 15 к. 30 п. до 15 к 50 п.

Кукуруз домаћи 14 к. 80 п. до 15 к. — п.

Термини.

Жито за октобар 29 к. 40 п до 29 к. 44 п.

Раж за октобар 1909. 19 к. 58 п. до 19 к. 50 п.

Кукуруз за мај 1910 13 к. 72 пот до 13 к. 74 п.

Све од 100 кила.

Из краљ. конц.

ТРГОВАЧКЕ ШКОЛЕ у ПЕТРОВАРАДИНу.

Течај књиговодства за оба пола. Настава је за сваког набашка, те зато темељита и са пуно успеха. Ступање у свако доба Осим наставе у двоструком књиговодству за штедионице, трговине и индустрије, предаје се и контоарско знање способнијима и писмено Испити у Грацу или у Бечу. Писмени обавештаји само кад се пошље и марка за одговор.

1572 2 3 **J. МОГАН** концесионар
Нови Оад, Футошка ул. 104.

Продаја оваца.

У манастиру **Шишатовцу** има на продају

150 КОМАДА ОВАЦА

јагњеница, 20 комада пролетњих оваца и 9 овнова младих. Цело је стадо одабрано и прве врсте за расплод. Може се купити и у мањем броју, а коначна продаја обавиће се на јавној дражби дне 25. октобра (7. новембра) о. г. у манастиру Шишатовцу.

1566 3—3 **Управа манастирска.**

Јорџане и мадраце

примам на израду сваковрсне поруџбе са стране путем поште обављам савесно а све по умереној цени. Молим уверења ради да се обрати на мене

С поштовањем

Зорка М Милићева

Житна пијаца бр. 3.

753 27—45 Нови Сад.

НОВА РОЗА РАНА КРОМПИРА,

свака **воћа** и **поврћа** пуди најјевтиније 777 33—

Александар А. Мудрок

Митровица (Срем).

СУВЕ РИБЕ

моруна, јесетра, сом, лана, сечен, сом крупан и средњи, шаран крупан и средњи, жуђ, деверика крупна и средња, штука крупна, шарана, бабушка, тарашка, кесега, и све друге имам на стоваришту. Продајем на мало (и на много за трговце) по најјефтинијој цени.

Риба је изванредно лепа.

Цене шаљем на захтевање сваком.

МИТА Ђ. ПАЛИЋ

1506 5 20 Панчево
Телефон бр. 214.

Најбољих штофова

за мушка и дечија одела и иберцнере добија се поред других ствари спадајући у мануфактурну струку, а са ценама строго соидним и умереним у

новоотвореној мануфактурној трговини

РАДЕ ПЕТРОВИЋА 296 27 30

код Парожана

у Новом Саду Кошут Лајош (главна) улица бр. 16.

бивши локал Маркуша шеширџије. Поред гостионе Малданер.

Побринуо сам се за доброг и јефтиног кројача.

На стоваришту имам сав кројачки прибор (Zugehör)

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.